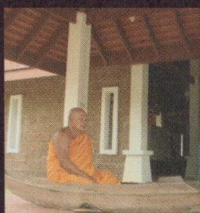

พิพิธภัณฑ์ เรือพื้นบ้าน

วัดยาง ณ รังสี

เมืองลพบุรีเป็นเมืองที่ตั้งอยู่ในที่ลุ่ม มีแม่น้ำลพบุรีไหลลัดเลาะไปตามท้องทุ่ง เป็นเส้นทางสัญจรเหมือนเส้นโลหิตที่สำคัญของชุมชน เรือจึงเป็นพาหนะที่สำคัญในอดีต

ขบวนเรือพระราชพิธีพยุหยาตราทางชลมารค
ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ครั้งหนึ่งเคยแล่นในแม่น้ำลพบุรีผ่านบริเวณวัดยาง ณ รังสี

พิพิธภัณฑ์เรือพื้นบ้าน วัดยาง ณ รังสี

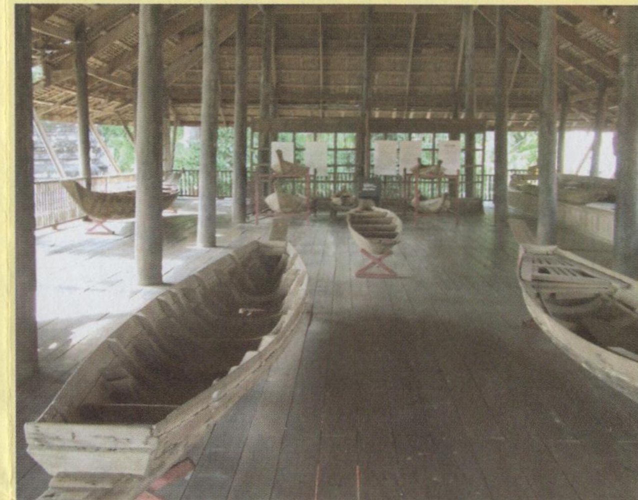

วัดยาง ณ รังสี ตั้งอยู่ในตำบลตะลุง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีศาลาการเปรียญไม้หลังใหญ่ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2470 ตั้งอยู่ริมแม่น้ำลพบุรี เป็นสถาปัตยกรรมแบบศาลาของวัดในภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันหาชมได้ยากยิ่ง

เมื่อ พ.ศ. 2525 วัดยาง ณ รังสี มีโครงการสร้างศาลาการเปรียญคอนกรีตหลังใหม่ ก็ดำริจะรื้อศาลาไม้หลังเดิมทิ้ง ชมรมอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและสิ่งแวดล้อม จังหวัดลพบุรี ทราบเรื่องนี้จึงได้ขอร้องให้ทางวัดเก็บรักษาศาลาหลังเดิมนี้ไว้ เพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมไว้สืบไป ทางวัดยาง ณ รังสี เห็นชอบด้วยจึงขอให้ทางชมรมอนุรักษ์ฯ ช่วยหาทุนสำหรับการบูรณะซ่อมแซมศาลา

ชมรมอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลพบุรีได้ทำการทอดผ้าป่าสามัคคี เพื่อนำปัจจัยมาบูรณะศาลา 2 ครั้ง คือ พ.ศ. 2529 และ พ.ศ. 2531 โดยมีสมาคม ชมรม สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ และบุคคล อาทิเช่น สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน สยามสมาคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักงานชลประทานที่ 8 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ หน่วยศิลปากรที่ 1 และทายก ทายิกาวัดยาง ณ รังสี โดยใช้งบประมาณในการบูรณะทั้งสิ้น 420,000 บาท และยังมีเหลืออยู่อีกจำนวนหนึ่ง ศาลาหลังนี้จึงถูกดัดแปลงให้เป็นพิพิธภัณฑ์เรือ รวบรวมเรือที่เคยใช้ในท้องน้ำตามอำเภอต่างๆ ของลพบุรีมาจัดแสดงไว้ ทั้งเรือเล็กเรือใหญ่ที่ได้จากการบริจาคและการซื้อ เช่น เรือมาด เรือหมู เรือพายม้า เรืออีโปง เรือผีหลอก ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีเรือมาดลำใหญ่ ซึ่งเป็นเรือโบราณสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชอยู่ 1 ลำ

เรือ

เรือเป็นพาหนะสำคัญของคนไทยในอดีต มี 2 ประเภท คือ

เรือขุด

เป็นเรือที่ทำจากซุงทั้งต้นแล้วขุดถากให้เป็นเรือ เช่น เรือพายม้า เรือมาด เรือชะล่า เรือบด เรือเข็ม เป็นเรือที่ชาวบ้านใช้กันอยู่ทั่วไป ส่วนเรือขุดขนาดใหญ่ คือ เรือแข่ง เรือไชยและเรือรูปสัตว์ ซึ่งเป็นเรือลำเลียงพลของหลวง มีขนาดฝีพายตั้งแต่ 30 คนขึ้นไปถึง 120 คน ไม้ที่ใช้ทำเรือขุดเป็นไม้เนื้อแข็งที่นิยมมาก คือ ไม้ตะเคียน เพราะแตกและผุกร่อนยาก ทั้งพุ่งลอยน้ำได้ดี

เรือต่อ

เป็นเรือที่ใช้แผ่นไม้มาตอกปะติดกันตามโครงเรือ แล้วใช้ชันยาเป็นเรือขนาดใหญ่ที่ใช้เป็นเรือขนส่งสินค้าและอยู่อาศัยได้ด้วย เช่น เรือสำเภา เรือกำปั่น เรือกระแชง เรือเอี้ยมจุ๊น ไม้ที่ต่อเป็นไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ตะเคียน ไม้เคี่ยม ไม้อินทนิล ไม้ประดู่ ส่วนไม้สักนิยมใช้มากเพราะไม่หดหรือแตกง่าย ทั้งยังมีลวดลายสวยงาม

เรือหางเหยี่ยว

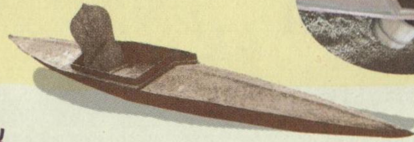

เป็นเรือที่หาดูได้ยากในประเทศไทย

เรือเข็มหรือเรือโอ่

(เรือที่หายากที่สุดในประเทศไทย)

เป็นเรือต่อยาวราว 1 วา นิยมต่อด้วยไม้บาง ส่วนใหญ่ใช้ไม้สัก ไม้มะยมหอม ลักษณะของเรือชนิดนี้ คือ หัวและท้ายเรือเรียวเชิด

กราบเรือสูงพ้นน้ำเพียงเล็กน้อย มีพนักพิงกลางลำเรือนั่งพายคนเดียวโดยเหยียดขาไปข้างหน้า ใช้พาย 2 พาย เรือแบบนี้สามารถพายได้เร็ว ใช้สำหรับไปธุระ ไปเที่ยว บางโอกาสใช้สำหรับพายแข่งขัน

เรือชะล่า

เป็นเรือขุดชนิดหนึ่งที่ขุดจากไม้ซุงทั้งต้น ทำให้เป็นรูปเรือโดยไม่ต้องเบิกปากเรือให้กว้าง ท้องเรือแบน ความกว้างของลำเรือเท่ากันเกือบตลอด ลักษณะของหัวเรือและหางเรือแบบโตและนิยมตัดตรง โดยปกติจะขุดจากซุงไม้สัก เรือชะล่าอีกชนิดหนึ่งเรียกว่าเรือชะล่าผ่า เป็นเรือที่หาซุงไม้สักต้นใหญ่มาขุดไม่ได้ จึงใช้ไม้ท่อนเล็กฟันให้เป็นแผ่นแบน 3 แผ่น แล้วประกอบเป็นเรือ เคลื่อนที่โดยใช้ถ่อ เขตที่นิยมใช้เรือชะล่ากันมาก คือ ในลำน้ำปิงเหนือจังหวัดนครสวรรค์ขึ้นไป แต่พบว่ามีใช้กันอยู่ประปรายในพื้นที่ตอนล่าง เช่น จังหวัดอุทัยธานี ชัยนาท ลพบุรี สิงห์บุรี ปัจจุบันนี้หาดูค่อนข้างยาก

เรือพายม้า

มีชื่อเรียกอื่นอีกคือ เรือแพม้า พะม้า เป็นเรือขุด ที่นิยมขุดจากซุงไม้สักหรือไม้ตะเคียน มีการเสริมกราบ หัวและท้ายเรืองอนสูงเท่าๆ กัน ดังนั้นจึงกลับข้างใดข้างหนึ่งให้เป็นหัวหรือท้ายได้ทันที สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัติวงศ์ทรงนิพนธ์ว่า เรือขุดขนาดเล็กแบบนี้มีรูปร่างเหมือนกับเรือที่พบเห็นในเมืองพม่า จึงทรงสันนิษฐานว่า เรือพายม้าคงได้รับแบบอย่างจากพม่า และชื่อเรียกพายม้านั้นคงจะเพี้ยนจากชื่อเรียกเดิม คือ เรือพม่า ประโยชน์ใช้สอยของเรือพายม้า คือ ใช้บรรทุกสินค้า คนโดยสาร และผลผลิตทางการเกษตรที่ไม่หนักมากนัก พื้นที่ที่พบเห็นการใช้เรือพายม้ากันอย่างกว้างขวางนั้น คือ จังหวัดอยุธยา ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท

เรือมาด

เป็นเรือขุดไม่เสริมกราบ หัวเรือแบบกว้าง ไม่งอนมากเท่าเรือพายม้าและไม่เพรียวเหมือนเรือหมู มีหลายขนาด ใช้บรรทุกข้าวเปลือก ไม้ฟืน หิน หาปลา เรือมาดที่มีรูปร่างเพรียวใช้สำหรับแข่งขัน เคลื่อนที่โดยใช้แจว เรือมาดขนาดเล็กใช้ถ่อไปตามทุ่งหรือใช้พาย นิยมขุดจากไม้ตะเคียนหรือไม้สัก และคงเป็นรูปแบบเรือประจำถิ่นอันเก่าแก่ของภาคกลาง

ศาลาการเปรียญ วัดยาง ณ รังสี

สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2470 ศาลาหลังนี้ได้รับรางวัลอนุรักษ์สถาปัตยกรรมดีเด่น จากสมาคมสถาปนิกสยามในปี พ.ศ. 2536 ผู้ออกแบบศาลาคือ นายปั่น แตงบู่ ช่างไม้ที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านใกล้วัดยาง ณ รังสี และมีเรื่องเล่ากันว่าด้วยความสามารถของท่าน ในเวลานั้นขาดแคลนกระดาษหมึกปากกา ผู้ออกแบบได้จำลองรูปแบบอาคารมาจากภาพศาลาที่อยู่ด้านหลังธนบัตรใบละ 1 บาท ที่พิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ 8 มาวาดลงบนพื้นดิน แล้วสร้างหุ่นจำลองโดยใช้ไม้โสน ต่อจากนั้นจึงทำการขยายแบบและทำการก่อสร้าง

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของศาลาหลังนี้ เป็นศาลาไม้โถงยาว 26 เมตร กว้าง 12.5 เมตร ใต้ถุนสูง หลังคาปีกนกซ้อนกัน 3 ชั้น เดิมหลังคาปีกนกมุงด้วยสังกะสี ต่อเมื่อได้ทำการบูรณะซ่อมแซม จึงได้เปลี่ยนมุงด้วยกระเบื้อง สำหรับพื้นที่หน้าจั่วด้านหน้าและด้านหลังของศาลา แกะสลักไม้ปิดทองประดับกระจกเป็นรูปเทพารักษ์ ท้องลายสลักเป็นรูปเทพพนมประลายก้านขด มีเครื่องประดับหลังคาเป็นช่อฟ้านาคเลื้อยอย่างสวยงาม

ต้นยาง

ต้นยางใหญ่อายุกว่า 300 ปี ขนาด 13 คนโอบ เป็นต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดลพบุรี ต้นยางใหญ่นี้เป็นประจักษ์พยานยืนยันคำเล่าขานของชาวบ้านที่ว่า ตามลำน้ำลพบุรีเมื่อหลายสิบปีก่อน นับแต่ศาลพระกาฬออกไปล้วนแต่เป็นป่าดงที่มีความอุดมสมบูรณ์

แผนที่ท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์เรือพื้นบ้าน
วัด ยาง ณ รังสี

แม่น้ำลพบุรี

ต้นยางยักษ์

พิพิธภัณฑ์เรือต่อ

วิหาร

เสาตะลุง

พระสังกัจจายน์

พิพิธภัณฑ์เรือขุด

เจ้าแม่กวนอิม

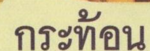
พิพิธภัณฑ์เรือพื้นบ้าน
Boat Museum

ทิศเหนือ

ทางเข้าวัดยาง ณ รังสี

ของฝาก

จากตำบลตะลุง

กระท้อน

หากมาท่องเที่ยวในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม อย่าลืมแวะชิมกระท้อนห่อที่บ้านตะลุง โดยเฉพาะในช่วงเดือนมิถุนายนจะออกมากที่สุด มีการปลูกกระท้อนหลายพันธุ์ เช่น พันธุ์อีหล้าออกช้าเก็บรุ่นหลังสุด พันธุ์ปุยฝ้าย เป็นที่นิยมมาก เพราะเนื้อฟูและมีรสหวาน ส่วนพันธุ์ทับทิมมีรสหวานเช่นกัน แต่เปลือกนิ่มกว่าพันธุ์อื่น ปล่อยให้สุกจัด ๆ ใช้ช้อนตักกินได้เลย

ผักปลอดสารพิษ

ราษฎรชุมชนบริเวณใกล้พิพิธภัณฑ์ฯ มีการรวมกลุ่มกันชื่อกลุ่มชะอม พืชผักไร้สารบ้านวัดกำแพง จ.ลพบุรี ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปลูกผักสวนครัวหลายชนิด

ทิศเหนือ

บ้านเขาพระงาม
บ้านโคกสลุด
บ้านโคกกระเทียม
บ้านท่าแค
บ้านตลาดท่าวุ้ง
บ้านบางคู้
บ้านถนนใหญ่
บ้านหินสองก้อน
บ้านวัดภิญโญ
อำเภอท่าวุ้ง
บ้านพรหมาสตร์
บ้านโพตลาดแก้ว
อำเภอเมืองลพบุรี
บ้านป่าหวาย
บ้านตะลุง

วัดยาง ณ รังสี

ตั้งอยู่ริมถนนสายลพบุรี-บ้านแพรก ห่างจากอำเภอเมืองลพบุรีไปทางอยุธยา ประมาณ 8 กิโลเมตร

ทางไป จ.อ่างทอง

คำขวัญตำบลตะลุง

กระท้อนตะลุงฟุ้งเฟื่อง ลือเรื่องพิพิธภัณฑ์
เหลือเชื่อต้นยางยักษ์ แหล่งอนุรักษ์หนองอีโป่ง

การเดินทาง

ใช้เส้นทางสายลพบุรี-บ้านแพรก (ถนนเลียบคลองชลประทาน) ประมาณ 8 กิโลเมตร จะถึงวัดยาง ณ รังสีอยู่ด้านขวามือ มีรถประจำทางสายลพบุรี-บ้านแพรก ออกจากสถานีขนส่งลพบุรี ตั้งแต่ 05.30-17.30 น.

ศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมเรือพื้นบ้านภาคกลาง แห่งแรกของประเทศของประเทศไทย มีเรือจัดแสดงแบบต่างๆ มากกว่า 60 ลำเรือที่หาดูได้ยากที่สุดในประเทศไทย คือ เรือเข็ม เรือหางเหยี่ยว เรือชะล่า และเรืออีโปง

มัคคุเทศก์น้อย ไกด์อาสาพาชม

ติดต่อสอบถาม ข้อมูลการท่องเที่ยว

ศูนย์อำนวยการพิพิธภัณฑ์
องค์การบริหารส่วนตำบลตะลุง

โทร. 036-656-927, 08-9240-1403 และ 08-5879-1312

วัดยาง ณ รังสี

โทร. 036-656-390, 08-1857-8761

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลพบุรี
โทร. 036-422768-9 โทรสาร 036-424089
e-mail : tatlobri@tat or.th
www.tat7.com

ออกแบบ : อ.วิลาศ เทพทา
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี